ΜΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΗΡΩΝ

ΟΙ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΑΙΟΙ

(Ἱστορία γραμμένη ἀπὸ τὸν ἔγγονο τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη, Φὸν Κολοκοτρώνη).

ΣΤ'.

ΠΟ τοὺς ἁρματωλοὺς τοῦ Μωρηᾶ ποὺ κατόρθωσαν νὰ διασωθοῦν ἀπ' τὴν καταστροφή, ἦταν ὁ Ἀποστόλης Κολοκοτρώνης κ' ὁ Νικήτας ἢ Νικηταρᾶς, ὁ γνωστὸς μὲ τὴν ἐπωνυμία «Τουρκοφάγος».

Ὁ Ἀποστόλης Κολοκοτρώνης, ὁ ὁποῖος εἶχε διακριθεῖ πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως ὡς ὁπλαρχηγός, ἦταν κατὰ τὴν Ἐπανάσταση ἕνας ἀπὸ τοὺς τρεῖς στρατηγοὺς ποὺ διόρισε ἡ Ἐπαναστατικὴ Κυβέρνησι κατὰ τὸ 1822, ἀλλ' ἀργότερα στὴν ἐποχὴ τῆς βασιλείας τοῦ Ὄθωνος ὑποβιβάστηκε σὲ συνταγματάρχη!

Ἐπὶ Ὄθωνος μάλιστα τοῦ πρότειναν νὰ γίνῃ ὑπασπιστὴς τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ ὁ γενναῖος ἁρματολὸς ἀπάντησε περήφανα:

— Δὲν εἶμαστε μεῖς γιὰ τέτοιες δουλεές! Βάλτε τίποτε ἄλλους στὰ παλάτια!...

Κατὰ τὴν ἐπανάστασι τοῦ 1862, ὁ Ἀποστόλης Κολοκοτρώνης τῇ ὑποκινήσει μερικῶν «ζαγαρῶν», καθὼς τοὺς ὠνόμαζε, σύρθηκε ξυπόλητος στὴν πλατεῖα τῆς Τριπόλεως ἐν ὀνόματι τοῦ λαοῦ, ἐπειδὴ δὲν εἶχε προσχωρήσει μὲ τὸ μέρος τῶν ἐπαναστατῶν.

Τὴν ἄλλη μέρα ὅμως οἱ πολῖτες συναισθάνθηκαν τὴν ἄτοπη πρᾶξι τους καὶ πῆγαν ἐν σώματι στὸ σπίτι του γιὰ νὰ τοῦ «γιορέψουν συμπάθειο».

Ὁ Ἀποστόλης βγῆρε τότε στὸ μπαλκόνι καὶ τοὺς εἶπε μὲ φωνὴ συγκινημένη:

— Πατριῶτες, σᾶς εὐχαριστῶ! Ἀπὸ δεκάξη χρονῶν παιδὶ πολέμησα τοὺς Τούρκους, μαζὺ μὲ τοὺς ἄλλους ἁρματωλούς. Ὕστερα ποὺ σκωπιστήκαμε, πῆγα μαζὺ μὲ τὸν πατέρα μου ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο στὴ Βλαχιὰ καὶ πολέμησα κ' ἐκεῖ. Στὰ Εἰκοσιένα, ὅταν πολιορκούσαμε τὴν Τρίπολι, πληγώθηκα στὴν ἴδια μεριὰ ποὺ μ' ἔστειλαν ξιπόλητο χτές. Ἐγὼ εἶμαι συνηθισμένος στοὺς κατατρεγμούς, ἀλλὰ νὰ προσέχετε σεῖς καὶ νὰ φροντίζετε νὰ κυβερνᾶτε μὲ ἡσυχία γιὰ νὰ μὴν τρομάζετε τὶς φαμίλιες!....

Ἡ πίκρα ὅμως ποὺ δοκίμασε ὕστερ' ἀπ' τὴν ἄδικη αὐτὴ προσβολή, τοῦ στοίχισε πολὺ καὶ μετὰ δυὸ μῆνες ὁ γενναῖος πολεμιστὴς πέθανε ἀπὸ ἀποπληξία.

Ὅσο γιὰ τὸ Νικηταρᾶ τὸν Τουρκοφάγο, αὐτός, λίγο πρὶν ἀπ' τὸ θάνατό του, συκοφαντήθηκε ἀπὸ μερικοὺς ἐπιτηδείους καί, κατὰ διαταγὴ τοῦ Ὄθωνος, κλείστηκε σὲ μιὰν ὑγρὴ φυλακή.

Ἐκεῖ, μέσα στὸ σκοτεινὸ κ' ἀνήλιαγο μπουντρούμι ποὺ τὸν ἔρριξαν, ἔπαθε—ἀπ' τὴν ὑγρασία, τὴν κακοπέρασι καὶ τὴ στενοχώρια, ἐπειδὴ δὲν ἄφιναν τοὺς οἰκείους του νὰ μπαίνουν ἐλεύθερα καὶ νὰ τὸν βλέπουν— ἀπὸ πονόματο.

Ὅταν ὕστερ' ἀπὸ χρόνια, κατὰ τὸ 1848, βγῆκε ἀπ' τὴ φυλακή, εἶχε χάσει πειὰ ἐντελῶς τὴν δρασί του καὶ μετὰ ἕνα χρόνο πέθανε πολὺ δυστυχισμένος ὁ θρυλικὸς αὐτὸς τοῦ 21 ἥρωας.

Ὁ Νικηταρᾶς εἶχε μέσα του ἀνεπτυγμένο σὲ μεγάλο βαθμὸ τὸ αἴσθημα τοῦ πατριωτισμοῦ καὶ ἐπιθυμοῦσε νὰ ἐλευθερωθῇ ὅλη ἡ Ἑλλάδα.

Ὅταν κατὰ τὸ 1830 ἐπρόκειτο νὰ ὁρισθοῦν τὰ σύνορα τοῦ ἐλευθέρου κράτους, ὁ Νικηταρᾶς ἔγραψε στὸν Καποδίστρια τὴν περίφημη ἐκείνη ἐπιστολή, στὴν ὁποία τοῦ ἔλεγε:

«Ἀκούω κακὰ μαντάτα, πὼς οἱ Φράγκοι ποὺ μᾶς ἔκαμαν ἕνα καλὸ καὶ θέλουν νὰ μᾶς τὸ βγάλουν ξυνὸ ἀπ' τὴ μύτη, ζητᾶν νὰ φέρουν τὰ σύνορα στὴν Ἀλαμάνα. Ἐγὼ μὲ τὸν Κίτσο (ἐννοεῖ τὸν Κίτσο Τζαβέλλα, τὸ γυιὸ τοῦ Φώτου καὶ νικητὴ τῆς Κλείσοβας) εἴμαστε ἀδερφοποιοὶ καὶ ὁρκιστήκαμε νὰ λευτερώσουμε τὰ χωριά μας, ὄχι μισὰ καὶ μισά. Τράβα λοιπὸν ὁμπρός, ἀλλοιῶς θὰ τὸ κάμουμε μοναχοί μας!».

Παρόμοια ἐπιστολὴ ἔγραψε κ' ἔστειλε στὸν Καποδίστρια κι' ὁ Κίτσος Τζαβέλλας. Ὁ Κυβερνήτης τότε ἔβαλε καὶ μερικοὺς ἄλλους καπεταναίους νὰ τοῦ γράψουν τὰ ἴδια κ' ὅλες αὐτὲς τὶς ἐπιστολὲς τὶς ἔστειλε στὴν Εὐρώπη, στὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ ὁποία ἔτσι ἀποφάσισε νὰ ἐπεκτείνη τὰ ὅρια.

***

Ἂς ἔρθουμε τώρα στὸ μεγάλο ἀρχηγὸ τῆς Ἐπαναστάσεως, τὸν Θεοδωράκη Κολοκοτρώνη, τὸν πανουργότατο καὶ πολεμήχανο, τὸν θρυλικὸ Γέρο τοῦ Μωρηᾶ, ὁ ὁποῖος ἔλαβε αὐτὴ τὴν ὀνομασία ἀπ' τὶς σοφὲς συμβουλές ποὺ ἔδινε στοὺς ἀγωνιστάς.

Ὁ Κολοκοτρώνης, ὅταν εἶδε τὸν κίνδυνο ποὺ διέτρεχαν οἱ ἁρματωλοὶ ἐκ μέρους τοῦ Βελῆ πασσᾶ, πρότεινε νὰ φύγουν ὅλοι μαζὺ γιὰ τὴ Ζάκυνθο, γιὰ νὰ μπορέσουν ἔτσι νὰ σωθοῦν.

Ἐπειδὴ ὅμως ἡ πλειοψηφία τῶν συντρόφων του ἐκηρύχθη κατὰ τῆς προτάσεώς του, στὴν ἀρχὴ ὑποχώρισε κι' ἀποφάσισε νὰ μείνῃ στὴν Πελοπόννησο.

Ἀλλὰ δὲν ἄργησε ν' ἀλλάξῃ γνώμη. Κατάλαβε πολὺ γρήγορα, ὅτι ἡ ἐκεῖ παραμονή του θὰ τοῦφερνε καταστροφή. Μήπως δὲν εἶχε δεῖ μὲ τὰ ἴδια του τὰ μάτια τὸ κάψιμο τοῦ ξαδέρφου του Κοιντάνη ἀπ' τοὺς Τούρκους, κρυμμένος στὸ ἀντικρυνὸ βουνό;

Ἀποφάσισε λοιπὸν ν' ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο, ἐπειδὴ ὑπῆρχε φόβος προδοσίας, ἀφοῦ ὅμως προηγουμένως εἰδοποιοῦσε καὶ τοὺς ὑπολοίπους ζωντανοὺς συντρόφους του, μήπως ἤθελαν νὰ τὸν ἀκολουθήσουν.

Ἀφοῦ πῆρε τὴν ἀπόφασι αὐτή, ὁ Γέρος τράβηξε γιὰ τὸ ὀχυρὸ χωριὸ τῆς Γορτυνίας Παλούμπα, πρὸς συνάντησι τοῦ πατρικοῦ του φίλου καὶ συμπαθέρου του Κόλια Πλαπούτα, ἑνὸς ἀπὸ τοὺς πιὸ φοβεροὺς ἁρματωλοὺς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ἐκεῖ ἐπίσης βρισκόντουσαν καὶ οἱ δυὸ γυιοὶ τοῦ Κόλια, ὁ Δημήτριος Πλαπούτας, γαμπρὸς τοῦ Κολοκοτρώνη ἀπὸ τὴν ἐξαδέρφη του Στεκούλα, κ' ὁ Γεώργιος Πλαπούτας, ποὺ σκοτώθηκε ἀργότερα στοῦ Λάλα.

Συγχρόνως, ὁ Θοδωράκης εἰδοποίησε κ' ὅσους ἄλλους ἁρματωλοὺς μπόρεσε, ὁρίζοντάς τους τὸ μέρος ὅπου ἐπρόκειτο νὰ συναντηθοῦν.

Παρέλαβε τότε τοὺς ξαδέρφους του Ἀντωνᾶτο καὶ Γιαννάκη, μαζὺ μὲ τὸ γυιὸ τοῦ δευτέρου, Ἀποστόλη, τὸν ἀνεψιό του Νικήτα, τρεῖς ἄλλους Κολοκοτρωναίους καὶ περὶ τοὺς ἑκατὸ ἁρματωλοὺς καὶ βγῆκε τὴ νύχτα ἀπ' τὸ χωριό.

Ἀφοῦ περπάτησε μαζύ τους ἐπάνω ἀπὸ μισὴ ὥρα, μόλις ἔφτασε κοντὰ σ' ἕνα δρόμο ὅπου χωριζόταν σὲ πολλὰ μονοπάτια, στάθηκε καὶ εἶπε στοὺς συντρόφους του:

— Ἐγὼ θὰ πάω μπροστὰ μὲ εἴκοσι παιδιὰ καὶ θὰ κονέψω ἐκεῖ (καὶ τοὺς ὑπέδειξε τὸ μέρος). Ἐσεῖς κι' ὅλοι οἱ ἄλλοι ποὺ λείπουν, νὰ γίνετε μπουλούκια, ἀπὸ δέκα ὥς δεκαπέντε ἄντρες τὸ πολὺ τὸ καθένα, γιὰ νὰ μπορεῖτε νὰ κρύβεστε καλύτερα καὶ νὰ κινοῦμαστε εὐκολώτερα τὸ γρωμί. Νάρχεστε ἀπὸ πίσω μας καὶ νὰ περνᾶτε ἀπ' ἄλλους δρόμους τὸ κάθε μπουλοῦκι, γιὰ νὰ μὴ δοῦνε τὸ ντορὸ καὶ σᾶς πιάσουν οἱ Τοῦρκοι... Ἐγὼ σὲ κάθε κονάκι ποὺ θὰ κάνω, θ' ἀφίνω ἕνα σύντροφο καὶ τὸ ἴδιο νὰ κάνεψε καὶ σεῖς γιὰ τοὺς ἀπὸ πίσω γιὰ νὰ τοὺς λέῃ τὰ τρεχούμενα. Ἂν πάλι μᾶς τύχει πυθενὰ τίποτε, θὰ σᾶς ἀφήσω σύντροφο καὶ ν' ἀφήσετε καὶ σεῖς γιὰ τοὺς ἄλλους, γιὰ νὰ πῇ ποῦ τραβήξαμε ὁ καθένας καὶ νὰ μὴν πέσουμε σὲ καμμιὰ φωτιά. Καὶ γιὰ τὰ παρακάτω, ἔχει ὁ Θεός!

Πάνω στὰ λόγια αὐτὰ τοῦ ἤρθαν δάκρυα στὰ μάτια καὶ γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ τὰ κρύψῃ, γύρισε καὶ φώναξε:

— Φέρε, βρὲ Γιάννο, νὰ παοῦμε γιὰ τὰ «κομπάνια» (θύματα) ποὺ σκοτώθηκαν καὶ φέρε μας καὶ καμμιὰ μπουκιὰ νὰ φᾶμε καὶ νὰ τραβήξουμε.

Ἔφαγαν, ἔπιαν, ἔκλαψαν χαμηλόφωνα —γιατὶ δὲν τολμοῦσαν νὰ μοιρολογήσουν μήπως ἀκουστοῦν— χωρίστηκαν σὲ μπουλούκια, φιλήθηκαν, ἀποχαιρετίστηκαν μ' ἀναστεναγμοὺς καὶ τράβηξαν τὸ δρόμο τους.

***

Ὁ Γέρος προπορεύτηκε ἀπ' τοὺς ἄλλους, κατὰ τὴ συμφωνία, ἀφίνοντας σὲ κάθε κατάλυμά του ἕνα σύντροφο γιὰ νὰ εἰδοποιῇ καὶ νὰ δίνῃ ὁδηγίες στοὺς κατοπινούς.

Ἔτσι, ὕστερα ἀπὸ πολυήμερη καὶ κουραστικὴ πεζοπορία, ὁ Κολοκοτρώνης ἔφτασε, χωρὶς νὰ τοῦ συμβῇ τίποτε στὸ δρόμο, σ' ἕνα χωριὸ τῶν συνόρων τῆς Μάνης.

Ἐκεῖ, ὄχι μόνον οἱ πρόγονοί του εἶχαν πολεμήσει κατὰ τῶν Τούρκων δεσποτῶν, ἀλλὰ κ' αὐτὸς ὁ ἴδιος εἶχε καταφύγει ἐπαναειλημμένως, πολεμῶντας τοὺς τυράννους κι' εἶχε πάοει ἀρκετοὺς «βλάμηδες».

Μπῆκε λοιπὸν στὸ σπίτι ἑνὸς γνωρίμου του, ποὺ βρισκόταν στὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ, κοντὰ σὲ μιὰ ρεμματιά. Στὸ σπίτι αὐτὸ εἶχε πάει

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΣΤΙΧΟΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙ

— Γιατί ἡ ματιά σου δακρυ-
(σιένη,
ὠϊενα, ἀνάπη μου, γυρνᾶ
στὸ ποταμάκι ποὺ διαβαίνει
τραγουδιστὸ μέσ' στὴν ἐρημιά;

— Θυμοῦμαι τὶς ξανθὲς σπαρ-
(τοῦλες
ποὺ τοῦ στολίζαν τὶς ὀντιές,
τῆς ἀνοιξῆς τὰ χελιδόνια
πῶπλεκαν γύρω του φωλιές.

Θυμοῦμαι τὰ παλιὰ τὰ γνοῦλια
ποὺ παίζαμε παιδιὰ τρελλά,
τὰ λουλουδόπλεχτα στεφάνια
ποὺ μοῦ φοροῦσες στὰ μαλλιά.

Θυμοῦμαι τὴν ξανθὴ ὀμορφιά
(μου
ποὺ καθρεφτοῦσα στὸ νερό,
θυμοῦμαι τὰ γλυκὰ τραγοῦδια
ποὺ μᾶλεγες ἕναν καιρό...

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ